

Hələ kiçik yaşlarından teatra, səhnəyə böyük maraqla 15 yaşlı Məmməd kamalı 1944-cü ildə M.Əzizbəyov adına Azərbaycan Dövlət Dram Teatrının nəzdindəki aktyor hazırlayan studiyaya götürüb çıxarır. Studiyanı müvəffəqiyyətlə bitirən M.Kazimov elə həmin teatrda qalıb aktyor kimi fəaliyyətə başlayır. «Vaqif»də gürcü Şaliko, «Qaçaq Nəbi»də Surxay, «Ölülər»də Cəlil rolları teatrda Məmməd kamalın ilk və uğurlu addımları olmuşdur. Səhnə vurğunu olan M.Kazimov teatrda müxtəlif xarakterli, müxtəlif səpgili obrazlar yaratmaqla yanaşı, həm də M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun aktyorluq və rejissorluq fakültəsini də bitirmişdir. İnstitutda A.İsgəndərov, M.Məmmədov kimi təcrübəli müəllimlərdən dərs alan, teatr sənətinin inceliklərini, səhnə sirlərini mənimsəyən gənc Məmməd kamal «Almaz», «Solğun çiçəklər», «Vaqif», «Ölülər», «Xəyyam», «Mahını dağlarda qaldı» tamaşalarının ikinci rejissoru olmuşdur.

Lakin qətiyyətlə demək olar ki, aktyor-rejissorun istedadı Bakıdakı Xətai adına mədəniyyət sarayının dram dərnəyində parlamaş, nəyə qadir olduğu məhz bu kollektivdə özünü daha aydın büruzə vermişdir. Belə ki, 1960-cı ildə dram dərnəyinə rejissor dəvət edilən M.Kazimov elə ilk günlər kollektivinin qüvvəsindən bacarıqla istifadə edərkən biri-birindən maraqlı tamaşalar hazırlaya bilmişdir.

Onda həvəskar aktyorlarla işləmək, hər kəsin hansı əsərdə hansı rolda çıxış edəcəyini müəyyənləşdirmək qabiliyyəti çox güclüdür. Odur ki, Ə.Haqverdiyevin «Dağılan tifaq» əsərinin rol bölgüsü o qədər də mübahisəyə səbəb olmadı. Kimin hansı rolda çıxış edəcəyini kollektivin bütün

MƏMMƏDKAMAL KAZIMOV VƏ TEATRLARIMIZ

Bütün həyatı, varlığı ilə sevib-seçdiyi sənətə bağlanan, onu özü üçün ideala çevirən, gecəli-gündüzlü onun şirinlicili dəqiqələri, saatları ilə pərvəriş tapan sənətkarlardan biri də Azərbaycanın əməkdar mədəniyyət işçisi Məmməd kamal Kazimovdur. Ömrünün 50 ilini səhnəyə həsr edən Məmməd kamal həvəskar aktyorluqdan professional rejissorluqadək çətin və şərəfli bir sənət yolu keçmişdir.

üzləri razılıqla qarşıladı. Bizcə həmin əsərin böyük müvəffəqiyyət qazanmasında ilkin şərtlərdən biri də elə hər bir həvəskarın yaratdığı rolda, necə deyirlər, özünü tapması oldu. Əlbəttə, bununla bir tamaşanın uğurunda digər vacib məsələləri – səhnə mizalarını, dekorasiyasını, tərtibatı, işıqdan istifadəni, musiqi parçalarının səslənməsini və digər mühüm amillərin əhəmiyyətini heç də kiçiltmirik. Şübhəsiz, bütün bunların nəticəsidir ki, «Dağılan tifaq» faciəsinin tamaşası münsiflər heyətinin yekdil rəyi ilə yüksək qiymətləndirilərək dram dərnəyinə S.Vurğun adına xalq teatri adı verildi.

İstedadlı və əməksevər kollektivin tərcümeyi-halında bu uğur bir də onunla əlamətdardır ki, dərnek üzvləri bu şərəfli ada respublikada ilkin layiq görülənlər cərgəsindədir. Şübhəsiz, dram dərnəyinə xalq teatri adı verilməsində bütün həvəskarların əməyi, zəhməti vardır. Lakin müvəffəqiyyət ilk növbədə quruluşçu-rejissor Məmməd kamal müəllimin adı ilə bağlıdır. Həmişə yeniliyə can atan, axtarışlar aparən bacarıqlı rejissorun əzmkarlığı, tükənməz enerjisi, gərgin əməyinin bəhrəsi idi bu nailiyyət.

«Şöhrət şöhrət gətirir» -

deyənlər bu hökmü verməmişdən qabaq yəqin ki, nəyəsə əsaslanmıqlar. Məmməd kamal müəllimin rejissor olduğu bu kollektiv ilk uğurdan ruhlanaaraq daha qətiyyətlili addımlar atdı. Bir-birinin ardınca müvəffəqiyyətlə tamaşaya qoyulan «Eşq və intiqam», «Laçın yuvası», «Xırs-quldurbasan», «Hacı Qənbər», «Sevil», «1905-ci ildə», «Solğun çiçəklər», «Vaqif», «Fitnə» və s. repertuarını hesabına xalq teatri öz repertuarını daha da zənginləşdirdi.

Teatrın repertuarında klassik əsərlərlə yanaşı, müasir yazıçıların pyeslərinin pyesləri, eləcə də tərcümə əsərlərinə də tez-tez rast gəlinir. Zəngin təcrübə, rejissor bacarığı və sərişəti Məmməd kamal müəllimə müasir yazıçıların pyeslərinə müraciət edərkən özünü xüsusilə göstərir. S.Rüstəmin «Qaçaq Nəbi», S.Axundovun «Anaların səsi», Q.Rəsulovun «Əmim və mən», «Üç günün komediyası», «Bir Volqa məhəbbət», Ş.Fərzəliyevin «Sən tək deyilsən», İ.Səfərlinin «Yol ayrıcında», M.Atəşin «Sadıq və Rəna», Ə.Hacıyevin «Qırmızı dağalar», İ.Əfəndiyevin «Unuda bilmirəm», M.Hüseyn və İ.Əfəndiyevin «İntizar», A.Hüseynzadə və C.Bərgüşadın «Nənəmin sandığı» və digər əsərlər həvəskar

aktyorların ifasında tamaşaçılar tərəfindən hər dəfə böyük maraqla, sevinclə qarşılır.

Xətai rayonunun əməkçilərinin mədəniyyət sarayında xalq teatri üzvlərinin qüvvəsi ilə tamaşaya qoyulan tərcümə əsərlərinə də böyük maraq göstərirlər. Sevimli tamaşaçıların zövqünə yaxından bələd olan quruluşçu rejissor M.Kazımov dünya ədəbiyyatından ən yaxşı nümunələrə də vaxtaşırı müraciət edir. Məhz bunun nəticəsidir ki, teatrın repertuarında M.Qorkinin «Həyatın dibində», Lermontovun «Demon», Mitrafonovun «Barışdılar», Qansovskinin «Mənimlə yanaşı», habelə rumın yazıçısı Ş.Xarlam-bın «Evlənmə və boşanma» pyesləri də mühüm yer tutur.

Bir vaxt Mədəniyyət Nazirliyinin və xalq yaradıcılığı evinin elə bir tədbiri olmurdu ki, bu xalq teatri orada iştirak etməsin, mükafata layiq yerlərdən birini tutmasın. Hər il keçirilən «Teatr baharı» baxış-müsabiqələri də bu deyilənləri təsdiq edir. 1978-ci ildə isə Məmmədkamal müəllimin Azərbaycanın əməkdar mədəniyyət işçisi kimi şərəfli bir ada layiq görülməsi daha fərəhləndirici, daha yaddaqalandır.

Onu da deyək ki, M.Kazımov bir müəllim kimi də gənclərin səhnə vərdişlərinə yiyələnməsi işinə böyük əmək sərf edib. Neçə illər M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunda və N.K.Krupskaya adına Kitabxanaçılıq Texnikumunda tələbələrə səhnə danışıq, aktyor sənəti və səhnə texnikasından dərs deyib, onları seçdikləri sənətin incəlikləri ilə yaxından tanış edib. Kino səhnəsindəki fəaliyyətini də bura əlavə etsək o zaman aktyor – rejissor və müəllim Məmmədkamalın çoxcəhətli yaradıcılığa malik olduğunu aydın görürük.

Bəs M.Kazımovu bir rejissor kimi səciyyələndirən cəhət nədir?! Bizcə, hər şeydən əvvəl yazıçı materialına hörmət, ona diqqətlə yanaşmaq, hər bir aktyorun nəyə qadir olduğunu duymaq bacarığı, həvəskar gənclərə inamı! Tamaşaçıların mənəvi tələbatını, marağını nəzərə almaq, onlara nəsə yeni söz demək, zövqünü oxşamaq; bütün bunlar sənətin ən ümdə, ən vacib məsələləridir.

Ağalar Bayramov,
əməkdar artist

Ədəbiyyat

1. M. Məmmədov. Rejissor sənəti. B. "Maarif", 1971.
2. B. Zaxava. Aktyor və rejissor sənəti. B. Maarif, 1984.